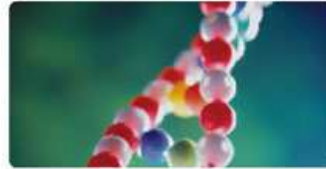

UABDIVULGA
 REVISTA DE DIVULGACIÓ CIENTÍFICA

ACTIVITATS

TESIS

GRUPS DE RECERCA

ENTREVISTES

AVENÇOS

A FONS

HISTÒRIA DE LA CIÈNCIA

06/2014 - Richard Owen i la concepció materialista de la ment

Richard Owen (1804-1892) va ser el primer a utilitzar les paraules 'dinosaur' i 'dentina' i el fundador del Museu d'Història Natural de Londres, però en canvi és recordat com un dels naturalistes que es va oposar a la teoria de la selecció natural de Charles Darwin, tot i que tenia un model evolutiu propi, la **Hipòtesi Derivativa**, que no atorgava un paper central als processos selectius. Aquest article explica un altre aspecte poc conegut del pensament d'Owen, que negava la dualitat ànima/cos i afirmava que la ment era el producte de forces físiques produïdes pel propi sistema nerviós.

Referències

Balari, Sergio; Lorenzo, Guillermo. *Richard Owen on the mind/body problem*. *Theoretical Biology Forum* 106(1-2): 131-146. 2013.

Richard Owen (Lancaster, 1804 - Londres, 1892) podria haver passat a la història com el paleontòleg que va descriure un grup d'animals fòssils diferents dels rèptils i el primer a utilitzar la paraula 'dinosaur' per designar-los; o, també, podria haver passat a la història com aquell qui va usar per primer cop el terme 'dentina' per designar el teixit que en les dents està cobert per l'esmalte; o com aquell qui, a partir d'un únic fèmur fòssil, va deduir que l'illa de Nova Zelanda havia estat poblada per uns ocells semblants a estruços gegants; o, simplement, com el fundador del Museu d'Història Natural de Londres.

Però Richard Owen va cometre el que encara avui es considera un dels pitjors pecats que pot cometre un biòleg: oposar-se a la teoria de la selecció natural de Charles Darwin. Des de llavors és habitual presentar Owen com el típic naturalista reaccionari, defensor d'idees creacionistes i aliat de la jerarquia anglicana que va combatre amb vehemència les teories evolucionistes.

El cas és que Owen no va ser res de tot això i, només recentment, alguns historiadors de la ciència han començat a descobrir-nos els aspectes més rellevants del seu pensament, inclos el seu model evolutiu, la Hipòtesi Derivativa, que, efectivament, no atorgava un paper central als processos selectius, sinó només un de secundari en l'eliminació de les varietats menys aptes a través d'un mecanisme que ell anomenava 'rebuig natural'.

AVENÇOS

La divulgació científica, el Franquisme i la Guerra Freda: el cas de Miquel Masriera

Malgrat la seva sòlida formació com a químic, Miquel Masriera (1901-1981) fou exclòs del món acadèmic en tornar a Catalunya després de l'exili. No obstant això, aviat esdevingué un prestigiós divulgador científic i dugué a terme un important programa de divulgació de l'energia atòmica que actuà en bona mesura com element de legitimació internacional del règim de Franco.

[+]

ENTREVISTES

Bogeria, eugenèsia i estadística amb Theodore M. Porter

"Els manicomis es van interessar per l'herència de la bogeria 80 anys abans que l'eugenèsia esdevingués moviment"

[+]

ENTREVISTES

Emilia Musumeci, experta en la figura de Cesare Lombroso

"Hi ha un cert determinisme biològic en la neurociència i en la genètica molecular d'avui, a partir de les quals es defineix la neurocriminologia"

[+]

A FONS

La visió mèdica del cos de la dona a principis del segle XX

Utilitzant el cas del ginecòleg Miquel A. Fargas Roca, un treball realitzat a la UAB ha provat de mostrar com el domini dels homes a la ciència mèdica va provocar que a finals del segle XIX i principis del XX gradualment es veïes el cos de la dona com un cos patològic. Així, les funcions reproductives de les dones eren cada vegada més susceptibles d'intervenció mèdica i científica.

Figura 1: Richard Owen el 1879 amb l'esquelet d'un moa.

Un dels aspectes menys coneguts del pensament d'Owen és, però, la postura que va mantenir sobre una qüestió tan delicada al segle XIX com la relació entre la ment i el cos. Cal tenir present que, en aquella època, qui més qui menys, tothom acceptava alguna

variant del dualisme cartesià segons el qual el cos humà no era altra cosa que una màquina controlada per una entitat no material, l'ànima o la ment. En aquella època, declarar-se obertament defensor d'idees materialistes i negar la dualitat ànima/cos tot afirmant que la ment és el cervell i només el cervell era perillós -ja no enviaven ningú a la foguera, però per a un naturalista com Owen això podia significar l'ostracisme científic per a la resta de la vida. I, tanmateix, Owen ho va fer. El 1868. En les conclusions del seu tractat en tres volums sobre l'anatomia dels vertebrats, on, com a part d'una llarga peroració en contra de la introducció de qüestions teològiques en els debats científics, va afirmar que la ment no era altra cosa que el producte de forces físiques produïdes pel propi sistema nerviós. L'acció i la natura d'aquestes forces eren encara un misteri, però, com l'electricitat o el magnetisme, res que la ciència no pogués explicar algun dia.

L'evidència textual del materialisme d'Owen és incontestable i no encaixa amb la imatge de creacionista reaccionari que ens ha presentat la historiografia tradicional. S'ajusta més amb la d'un biòleg modern, no només defensor de la idea d'evolució, sinó també amb la d'un precursor de la Teoria de la Identitat Ment-Cervell que, cap a finals de la dècada de 1950, van desenvolupar filòsofs com Herbert Feigl, John Smart o Ullin Place i que, avui en dia, és la base sobre la qual s'assenten els models neurobiològics contemporanis.

Imatge superior esquerra: Richard Owen el 1856 amb el crani d'un cocodril.

Sergio Balari
Departament de Filologia Catalana
Sergio.Balari@uab.cat

Si tens propostes: premsa.ciencia@uab.es

E-mail per rebre el nostre butlletí

Enviar